

**Ilmiy amaliy
jurnal
№ 5 (7)
2026**

**YANGI
O'ZBEKISTON
IQTISODIYOTI**

“YANGI O‘ZBEKISTON IQTISODIYOTI” *jurnali* 5-son 2026 yil

**O‘ZBEKISTON RESPUBLIKASI
OLIY TA’LIM, FAN VA INNOVATSIYALAR VAZIRLIGI**

**MIRZO ULUG‘BEK NOMIDAGI
O‘ZBEKISTON MILLIY UNIVERSITETI**

YANGI O‘ZBEKISTON IQTISODIYOTI

5

ISBN 978-9943-5256-3-4

Toshkent – 2026

MUNDARIJA

Minojiddinov A.A. Meva-sabzavot tarmog‘i korxonalarini boshqarishda tashkiliy-iqtisodiy mexanizmlarni takomillashtirish yo‘llari	8
Mirzayev A.T., Dilnozaxon M. O‘zbekistonda turizm marketingi samaradorligini baholash va uni takomillashtirishning integratsiyalashgan mexanizmi.....	12
Shavkatov A.Sh. O‘zbekistonda kichik biznes rivojlanishining institutsional va makroiqtisodiy asoslari.....	16
Махамаджанов М.М. Инновационная трансформация банковского сектора Узбекистана: общесистемные тенденции и финансовые результаты.....	20
Sativaldiyeva G.X. IFRS 16 “Ijara” xalqaro standartiga muvofiq ijara hisobidagi o‘zgarishlar.....	24
Ismailov X.M. Aloqa korxonalari moliyaviy barqarorligini ta‘minlash metodologiyasini takomillashtirish masalalari.....	28
Yusubov I.I. Mintaqada iqtisodiyotni barqarorlashtirishda raqamli xizmatlarning rivojlanishi.....	32
Saidaxmedov N.X. Paxta-to‘qimachilik klasterlari faoiyatini shakllanishi va rivojlanishining zamonaviy nazariyalari.....	35
Istamqulov D.Q., Danyarova F.B. Milliy iqtisodiyotga xorijiy investitsiyalarni jalb qilishni takomillashtirish yo‘llari.....	40
Aipova I.I. Resurs samaradorligini baholashning nazariy usullari va ko‘rsatkichlari.....	43
Mirzaraximova A.A. Tijorat banklari tomonidan aloqa sohasini moliyalashtirish samaradorligini oshirish yo‘llari.....	49
Xalmirzaev A.A. Yer va suv resurslaridan samarali foydalanishda hududiy ixtisoslashuvning ahamiyati va iqtisodiy samaradorligi.....	53
Sidikov Z.A. Sirdaryo viloyatida sanoatlashtirish jarayonining hududiy ijtimoiy-iqtisodiy rivojlanishga ta‘siri.....	59
Usmanova N.Y. Raqamli iqtisodiyotda menejment qarorlarini qabul qilishda innovatsion texnologiyalarning roli.....	63
Ergashev R.X., Rajabaliyeva I.A. Transport-logistika infratuzilmasini raqamli texnologiyalar asosida rivojlantirish va uning samaradorligini oshirish.....	67
Raximova D.S. Barqaror restoran amaliyotlari: oziq-ovqat chiqindilarini kamaytirish va qayta ishlashning innovatsion yondashuvlari.....	70
Narzullayeva X.A. Investitsiya muhiti jozibadorligini oshirishning xalqaro tajribalari.....	76
Muxitdinov Sh.Z. Kichik agrobiznes subyektlarida mahsulotlar eksportini rivojlantirishga ta‘sir etuvchi omillar.....	84
No‘monov O.O‘. Agrotadbirkorlik subyektlarining eksport salohiyatiga ta‘sir etuvchi makroiqtisodiy va mikroiqtisodiy omillarni kompleks baholash.....	88
Yeshimbetov U.X. O‘zbekistonda qishloq xo‘jaligini barqaror rivojlantirishda tashkiliy-iqtisodiy mexanizmlarini takomillashtirish.....	92
Raximova K.N. Tadbirkorlik sharoitida yashil biznesni tashkil etish va rivojlantirishining o‘ziga xos xususiyatlari	97
Хошимов П.З., Тўрахожайев Х.Х. Исломий банкларнинг ишлаш тамойиллари ва ислом молия тизимининг Ўзбекистон иқтисодиётига таъбиқи.....	100
Sattarov R.A. An integrated methodological framework for evaluating and forecasting interregional economic cooperation: an input-output approach (evidence from Uzbekistan).....	107
Farmanov J.Z. Mintaqada asalarichilik ekotizimining tamoyillari va ekologik-geografik xususiyatlarini takomillashtirish	111
Qurbonov A.B. Janubiy iqtisodiy rayonda qishloq xo‘jaligi orxonlarining tarkibiy o‘zgarishi va agrar kooperatsiyani rivojlantirish yo‘nalishlari.....	114
Тоштемиров Т.Т. Ўзбекистонда кичик тадбиркорлик субъектлари фаолиятини кенгайтиришда солиқ механизмларидан фойдаланиш масалалари.....	119
Arziyev M.A. O‘zbekiston iqtisodiyotini transformatsiyalash sharoitida oilaviy tadbirkorlikni rivojlantirishning ustuvor yo‘nalishlari.....	122
Maxkamova S.Sh. Ekologik innovatsiyalar orqali yerni oqilona boshqarishning tashkiliy va iqtisodiy mexanizmini takomillashtirish.....	127
Olimova N.X. Yashil moliyalashtirishning rivojlanish tendensiyalari hamda hozirgi amaliyoti: milliy kontekst	137
Zaylobitdinova H.X. Davlat oliy ta‘lim muassasalarining tijorat faoliyatini samarali boshqarish strategiyalari.....	141
Komilov A.I. Evolution of the catering industry in the context of digital technologies.....	145

“YANGI O‘ZBEKISTON IQTISODIYOTI” *jurnali* 5-son 2026 yil

Sotvoldiyev N.N. Mamlakatimizda yashil iqtisodiyotni rivojlantirishda mehnat bozoriga ta'sir etuvchi omillar.....	149
O'rinov A.A. Sanoat tarmoqlarining investitsion imkoniyatlarini barqarorlik indikatorlari asosida boshqarish mexanizmlari.....	154
Ahmadaliyeva R.A. O'zbekistonda xufyona iqtisodiyotga qarshi kurashish samaradorligi.....	158
Uzganbayeva D.T., Alimova Sh.F. The role of investment strategies in transforming small business entities into large corporate structures.....	162
Goziyev M.Sh., Abdufattoyeva M. Sun'iy intellekt asosida iqtisodiy qarorlar qabul qilish samaradorligini oshirish.....	167
Qobilov H., Uzganbayeva D.T. O'zbekiston iqtisodiyotida xususiy tadbirkorlikning ro'li: so'nggi yillardagi islohotlar sharoitida iqtisodiy o'sish va bandlikka qo'shayotgan hissi.....	170
Sotiboldiyeva R., Uzganbayeva D.T. O'zbekistonda xotin-qizlar tadbirkorligini rivojlantirishda moliyaviy qo'llab-quvvatlash mexanizmlarining ahamiyati.....	174
Маматкулов З.Ш. Хизмат кўрсатиш фаолиятининг шакллантириш ва бошқаришда хориж тажрибаларидан самарали фойдаланишнинг инновацион йўналишлари.....	179
Shamsiddinov P., Uzganbayeva D.T. Iqtisodiyotning raqamlashtirishning afzaliklari va uning oqibatlari.....	185
Qosimov A.S. Jizzax viloyati mahallalarining qayta nomlanishi va demografik jarayonlar va iqtisodiy samaradorlik ko'rsatkichlari.....	189
Qodirov A., Tulaganov E.J., Berdimurodov U.S. Inson kapitalini kapitalizatsiya qilish va samaradorligini oshirish.....	192
Saidkarimova M.I., Sobirov O.A. Sanoat korxonalarining raqobatbardoshligini oshirish yo'llari.....	199
Saidova M.J. Sanoat transformatsiyasi sharoitida kichik biznes va tadbirkorlikning o'rni (Andijon viloyati misolida)	203
Юсупов А.С., Пардаев Х.Ф. Динамическое управление международным портфелем акций: механизмы ребалансировки и преимущества глобальной диверсификации в условиях волатильности валютных рынков.....	206
Burxonov J.X., Soliyev I.I. Mehnat bozorini tartibga solishda innovatsion yondashuvlarning xorij tajribasi tahlili.....	213
Xaitbaev J.O. Mintaqa iqtisodiyotini barqarorligini ta'minlashda suv resurslaridan foydalanishning ko'p omilli ekonometrik modellari.....	217
Saidov U.S. Kichik tadbirkorlik subyektlarida ekologik innovatsiyalarni rag'batlantirishning moliyaviy yo'nalishlari.....	221
Nurmaxanmadov N.B. Iqtisodiyotning ekologiyaga ta'sir moyilligining oshib borishi muammosi.....	224
Xudayberdiyev K. Davlat xaridlarida elektron platformalar faoliyatini optimallashtirishda sun'iy intellektga asoslangan moderatsiya mexanizmlarining roli.....	230
Xolxo'jayev E.G'. Davlat xaridini tashkil etishda elektron savdolardan foydalanish samaradorligi hamda imkoniyatlari tahlili.	234
Rustamova F.A. Qishloq joylarda tadbirkorlik subyektlarining iqtisodiy samaradorligini baholash va uni oshirishning tashkiliy-iqtisodiy mexanizmlari.....	238
Ikromov A. Iqtisodiy jarayonlarni ekonometrik modellashtirishda integro-differensial tenglamalarning o'rni va ularni tadqiq etish.....	241
Sarimsakov B.R., Usmonov J.Q. Xorijiy mamlakatlarda inson kapitalidan qishloq xo'jaligi ishlab chiqarishida samarali foydalanish tajribalari.....	245
Maraimov I.R. O'zbekistonda kambag'allikni kamaytirish va aholi turmush farovonligini oshirish.....	251
Yusupov Sh.B. Xorazm viloyatida sanoat korxonalarining iqtisodiy samaradorligini baholash va oshirish yo'llari: 2020–2025 yillar tahlili va 2030 yilga prognoz.....	256
Chintemirova D.Sh. Hududlar kesimida kichik biznes va xususiy tadbirkorlik faoliyatining rivojlanish tendensiyalari.....	260
Xusanova Z.R. Ayollar tadbirkorligini rivojlantirishning samaradorlik ko'rsatkichlari va unga ta'sir ko'rsatuvchi omillar.....	265
Tajiboyev S.O., Gulimboyev S.I. Moliyaviy siyosatning investitsiya muhitiga ta'siri.....	270
Tajiboyev S.O. G'aznachilikda to'lovlarni amalga oshirish.....	275
Xaydarov M., Baxtiyorov I. Innovatsion iqtisodiyot g'oyalari va ularni oliy ta'lim tizimi orqali qo'llashning nazariy asoslari.....	279
Ким Т.В., «Зарубежный опыт развития циркулярной экономики и её роль в формировании ресурсосберегающей модели экономического развития».....	286

“YANGI O‘ZBEKISTON IQTISODIYOTI” *jurnali* 5-son 2026 yil

Saydullayeva R.U. Analysis of financial efficiency and profitability in the green economy: the role of IAS and IFRS standards.....	292
Galatov A.A., Karimova G.A. O‘zbekistonda Islomiy moliyaviy xizmatlar ko‘rsatuvchi nobank tashkilotlar faoliyati va strategik boshqaruv tizimining tahlili.....	296
Tursunov F.U. Oliy ta‘lim sifati monitoringini takomillashtirish mexanizmlarini rivojlantirishning zamonaviy yondashuvlari... ..	300
Yakhshiboev R.E. Retrieval-augmented generative AI for smart learning content.....	303
Ergashev S.A. Sanoat korxonalarini barqaror rivojlantirish mexanizmlarini takomillashtirish: ilmiy-nazariy va amaliy asoslar.....	307
Абдуллаева Р.Ғ., Тажибаева Н.Ф. Ўзбекистон иқтисодиётида инвестицияларнинг устувор йўналишлари ва ривожланиш истiqболлари.....	311
Sayfullayev J. Why organizations struggle to implement green management practices: key barriers and practical solutions.....	316
Sirojiddinov K.I. Korxonaning raqobatbardoshligini baholash usullari.....	319
Ibraximov X.S. Mintaqalarda tadbirkorlik muhitini shakllantirishda kichik biznesni davlat tomonidan qo‘llab-quvvatlashning o‘rni va mexanizmlari.....	324
Tajibayev K.Q. Farg‘ona vodiysida kichik biznes sub’ektlari raqobatbardoshligini oshirishning metodologik asoslari.....	328
Abdulxakimov Z.T. Barqaror rivojlanish evolyusiyasi va tarkibiy qismlari masalalari.....	332
Pazilidinov M.M. Kichik biznes va xususiy tadbirkorlikni rivojlantirishda xorijiy mamlakatlarning raqamlashtirish tajribasi.....	337
Жураева М.З., Ахмедов Р.М. Экосистема применения системного подхода в менеджменте транспортной инфраструктуры.....	341
Ахмедов Р.М. Основные требования к разработке системного подхода в менеджменте дорожного хозяйства Республики Узбекистан.....	348
Mamasiddiqova F.X. Qishloq xo‘jaligida mahallalar ixtisosligi: nazariy asoslar, regional tahlil va rivojlantirish istiqbollari.....	353
To‘rayev A.A. Mehnat bozorini texnologik transformatsiyalash sharoitida ishchi kuchi raqobatbardoshligini oshirish mexanizmlari.	358
Солиев И.И. Концептуальные основы институциональной автономии вузов в условиях модернизации системы образования Узбекистана.....	362
Xasanov S.Q. Sanoat korxonalarini rivojlantirishda modernizatsiya va klaster yondashuvining o‘rni.....	365
Murodov A. Aholining real pul daromadlarini va xarid qobiliyatini oshirishning nazariy asoslari.....	369
Карабаев Р.З. Искусственный интеллект в цифровой экономике Узбекистана.....	374
Rasulova Sh.A. Bozor iqtisodiyotida monopoliyaning mohiyati, shakllari va uning O‘zbekiston iqtisodiyotiga ta‘siri.....	378
Salimov A.F., Rasulova Sh.A. Bozor muvozanati va unga ta‘sir ko‘rsatuvchi omillar.....	381
Sattarova G.X. O‘zbekiston logistika bozorida yuk tashish xavflarini sug‘urta orqali kamaytirishning iqtisodiy samaradorligi.....	385
Муродхўжаева Ф.М. Махаллий саноатни шакллантиришда кластер ёндашуви ва 2030 йилгача трансформациянинг прогноз параметрлари (Наманган вилояти мисолида).....	389
Yoqubjonov R.R. Kichik biznes mahsulotlari raqobatbardoshligini oshirishda innovatsion yondashuvlar.....	396
Nasritdinov B.X. Risklarni integral baholash kichik biznesda moslashuvchan boshqaruv tizimi asbobi sifatida	400
Abdurazzoqov H.A. O‘zbekistonda yashil iqtisodiyotga o‘tish jarayonining hozirgi holati va tendentsiyalari.....	406
Turgunov M.M., Soliyev I.I. Milliy innovatsion tizim samaradorligini oshirishning strategik yo‘nalishlari.....	411
Kuzimuratova D.M. O‘zbekiston Respublikasida tijorat banklarining investitsiya faoliyatini rivojlantirish va takomillashtirish.....	414
Soyibjonov I.S. Kichik biznes va tadbirkorlik subyektlarini yashil iqtisodiyot tamoyillari asosida rivojlantirish.....	419
Axmadjanov I.I. Shaharlar va shahar aglomeratsiyalari mintaqalar va mamlakatlar ijtimoiy-iqtisodiy rivojlanishining drayveri.....	423
Odinayev G‘.J. Nogironligi bo‘lgan aholi qatlamini strategik sohalarda band qilish loyihalari.....	427
Abduvahobov V.B. Jinoiy daromadlarni legallashtirishga qarshi kurashishning global standartlari va O‘zbekiston tajribasi: kompleks tahlil.....	430
Қўзиева Н.Н. Билвосита солиқларнинг шаклланиши ва ривожланиб бориши.....	435

**ЎЗБЕКИСТОНДА КИЧИК ТАДБИРКОРЛИК СУБЪЕКТЛАРИ ФАОЛИЯТИНИ
КЕНГАЙТИРИШДА СОЛИҚ МЕХАНИЗМЛАРИДАН ФОЙДАЛАНИШ
МАСАЛАЛАРИ**

**ВОПРОСЫ ИСПОЛЬЗОВАНИЯ НАЛОГОВЫХ МЕХАНИЗМОВ В РАСШИРЕНИИ
ДЕЯТЕЛЬНОСТИ СУБЪЕКТОВ МАЛОГО ПРЕДПРИНИМАТЕЛЬСТВА В
УЗБЕКИСТАНЕ**

**ISSUES OF USING TAX MECHANISMS TO EXPAND THE ACTIVITIES OF SMALL
BUSINESS ENTITIES IN UZBEKISTAN**

Тоштемиров Тўлқин Тоиржонович

Ўзбекистон Республикаси Банк-молия академияси мустақил изланувчиси

Аннотация

Мақолада кичик тадбиркорлик субъектларини солиққа тортиш тартиби, солиқларни ҳисоблаш ва тўлаш билан боғлиқ муаммолар ўрганилди. Солиққа тортиш жараёнлари, уларга таъсир этувчи қонунчиликдаги ўзгаришлар таҳлил қилиниб, солиққа тортиш билан боғлиқ хато ва камчиликларга олиб келувчи асосий омиллар аниқланди. Шунингдек, мақолада кичик тадбиркорлик субъектларини солиққа тортиш тартибини такомиллаштириш, уларда солиқларни режалаштириш, солиқ юкини камайтириш бўйича тавсиялар берилди.

Калит сўзлар: кичик тадбиркорлик субъектлари, микрофирма, кичик корхона, солиқ сиёсати, солиқ концепцияси, стратегия, солиқ юки, солиқ турлари, даромад, фойда солиғи, қўшилган қиймат солиғи, айланмадан олинадиган солиқ, солиқ қарзи, солиқ имтиёзи, солиқ rischi.

В статье изучены порядок налогообложения субъектов малого предпринимательства, проблемы, связанные с исчислением и уплатой налогов. Проанализированы процессы налогообложения, влияющие на них изменения в законодательстве, выявлены основные факторы, приводящие к ошибкам и недостаткам, связанным с налогообложением. Также в статье даны рекомендации по совершенствованию порядка налогообложения субъектов малого предпринимательства, их налоговому планированию и снижению налогового бремени.

Ключевые слова: субъекты малого предпринимательства, микрофирма, малое предприятие, налоговая политика, налоговая концепция, стратегия, налоговое бремя, виды налогов, подоходный налог, налог на прибыль, налог на добавленную стоимость, налог с оборота, налоговая задолженность, налоговая льгота, налоговый риск.

The article examines the taxation procedure for small business entities, as well as problems related to the calculation and payment of taxes. The taxation processes and the changes in legislation affecting them were analyzed, and the main factors leading to errors and deficiencies related to taxation were identified. The article also provides recommendations for improving the taxation procedure for small business entities, tax planning, and reducing the tax burden.

Keywords: small business entities, micro-firm, small enterprise, tax policy, tax concept, strategy, tax burden, types of taxes, income tax, profit tax, value-added tax, turnover tax, tax debt, tax benefit, tax risk.

Дунё ҳамжамияти томонидан мамлакатда иқтисодий ўсишни, бандликни таъминлаш ва фискал барқарорликни мустаҳкамлашнинг муҳим омили сифатида кичик тадбиркорлик субъектлари эътироф этилмоқда. Хусусан, Жаҳон банки, Халқаро валюта жамғармаси ва OECD ҳисоботларига асосан, кичик ва ўрта бизнес субъектлари жаҳондаги корхоналарнинг

90 фоизини ташкил этади ҳамда аҳоли бандлигининг 50 фоизидан ортиғини таъминлайди, кўшилган қийматнинг ўртача 50–60 фоизини яратади [1].

Ўзбекистон Республикасида иқтисодийни либераллаштириш, бизнес муҳитини яхшилаш, иқтисодий тармоқларини трансформация ва модернизация қилиш, ҳудудларни ижтимоий-иқтисодий ривожлантириш, шунингдек, ташқи савдо, солиқ ва молия сиёсатини такомиллаштириш борасида аниқ чоралар кўрилмоқда. Хусусан, кичик тадбиркорлик субъектларини молиявий ва институционал қўллаб-қувватлаш янги босқичга олиб чиқилди.

Амалга оширилган ислохотлар натижасида 2025 йил якуни билан кичик тадбиркорлик субъектларига ялпи ички маҳсулотнинг 52,2 фоизи тўғри келган, улар томонидан ишчи ва ходимларни 74,5 фоизи иш билан таъминлаган ҳамда республика экспортдаги улуши 36,6 фоизни, импортдаги улуши эса 53,6 фоизни ташкил этди [2].

Шунингдек, 2025 йил якуни билан ялпи ички маҳсулот таркибида кичик тадбиркорлик субъектларининг ҳажми 923,5 триллион сўмни ташкил этди, иқтисоди фаолият турлари бўйича энг юқори улуши қишлоқ, ўрмон ва балиқчилик хўжалигида 93,1 фоизни, қурилишда 75,6 фоизни, хизматлар соҳасида 47,2 фоизни ва саноатда 28,5 фоизни ташкил қилди.

Хорижий иқтисодий олимлар томонидан ҳам бу ҳақида турли фикр ва ташаббуслар илгари сурилган.

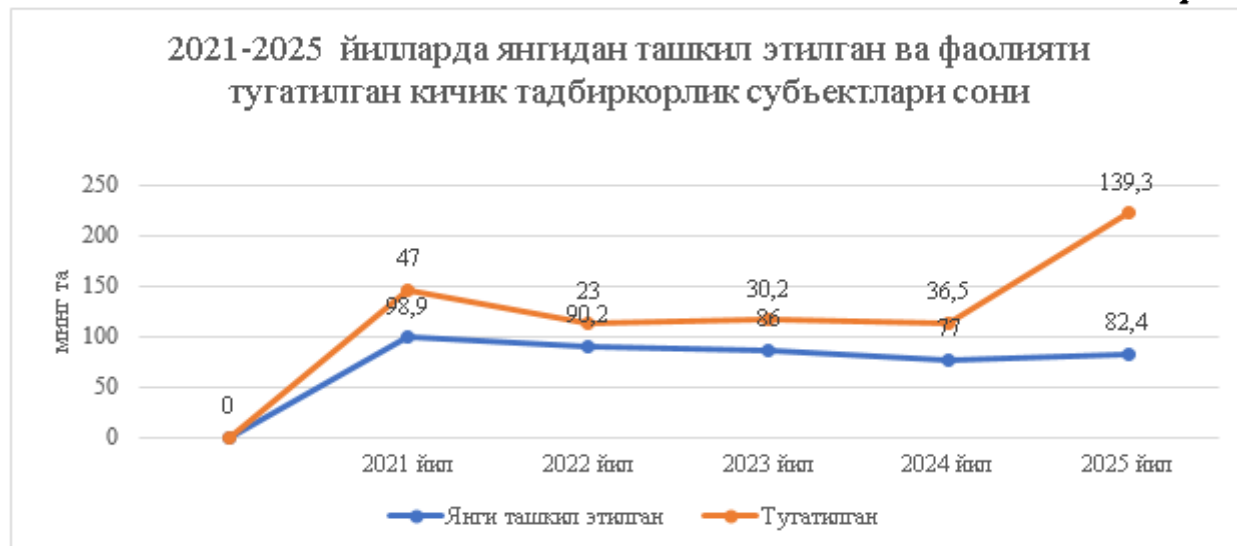
Жаркко Харжу, Томас Косонен ўзларининг “Солиқ имтиёзларини тадбиркорлар иқтисодий фаолиятига таъсири” мавзусида олиб борган тадқиқотида Финляндияда солиқ ставкалари пасайтирилиши кичик бизнес фаоллиги ва айланмаси ошишига олиб келишини тадқиқ қилган. Шунингдек, солиқ имтиёзлари кичик бизнес фаолиятини кенгайтиришига олиб келишини таъкидлаган [3].

Нирупама Рао, Тимоти Симкоу “Тадқиқот ва ишланмалар учун солиқ имтиёзлари: ишлаб чиқариш ва далиллар” номли тадқиқотида АҚШ солиқ сиёсати таҳлилида кичик фирмалар солиқ рағбатларига катта компанияларга нисбатан сезгирроқ эканини таъкидлаган. Шу боис, кичик бизнесга солиқ имтиёзларини тақдим этилишини қўллаб-қувватлаган [4].

Виллиам Дж. Гале, Самуэл Браун “Кичик бизнес, инновациялар ва солиқ сиёсати: Шарҳ” мавзусидаги изланишларида кичик бизнес ва инновация сиёсатини, жумладан солиқ субсидиялари ролини таҳлил қилган ҳамда тадбиркорлик фаолиятини дастлабки босқичида давлат томонидан солиқ имтиёзлари ва субсидиялари берилишини маъқуллаган [5].

Бозор муносабатларига асосланган иқтисодий шароитда кичик тадбиркорлик субъектларини солиққа тортиш тизимини такомиллаштириш ижтимоий-иқтисодий сиёсат ва фискал бошқарувнинг асосий устувор йўналишларидан бири ҳисобланади. Солиқ тизими давлат бюджети даромадларининг барқарорлигини таъминлаш, солиқ базасини кенгайтириш билан бирга кичик тадбиркорлик субъектлари фаолиятини рағбатлантириш, бандликни кенгайтиришда алоҳида аҳамият касб этади.

1-диаграмма

Ўзбекистон Республикаси Миллий статистика қўмитаси маълумотлари таҳлилига кўра, сўнгги беш йилда янги ташкил этилган кичик тадбиркорлик субъектлари сони майиб бормоқда, шунингдек тугатилганлари сони 2025 йилда кескин ошган ёки уларни 50 фоизи ўтган йилга тўғри келади.

Шу боис, ҳозирги вақтда тадбиркорлар ўртасида солиқ юкининг адолатли тақсимланишини таъминлашга ҳамда бюджет даромадларини оширишга қаратилган илмий асосланган янги механизмларни жорий этишга бўлган зарурат тобора кучайиб бормоқда. Шу сабабдан, солиқ қонунчилигида ислохотлар ва тез-тез ўзгаришлар амалга оширилмоқда.

Солиқ қонунчилиги соҳасидаги ўзгаришлар асосан кичик тадбиркорлик субъектлари фаолиятини кенгайтиришга, хусусан солиқ имтиёзлари тақдим этиш орқали уларнинг фаолияти рағбатлантирилмоқда.

Ўзбекистон Республикаси Президентининг 2025 йил 19 августдаги “Ўзбекистон Республикаси Президентининг тадбиркорлар билан V очиқ мулоқотида белгиланган вазифаларни амалга ошириш чора-тадбирлари тўғрисида”ги ПФ–138-сон Фармонига мувофиқ фойда солиғини тўлашга биринчи маротаба ўтган айланмадан олинadиган солиқни тўловчилар, яъни микрофирмалар, яқка тартибдаги тадбиркорлар – солиқ тўлашга ўтган йилдан кейинги бир солиқ даври мобайнида солиқ тўлашдан озод этилди.

Ўзбекистон Республикаси Президентининг 2022 йил 30 августдаги “Ўзбекистон Республикаси Президентининг тадбиркорлар билан 2022 йилдаги “очиқ мулоқоти”да белгиланган вазифаларни амалга ошириш чора-тадбирлари тўғрисида”ги ПҚ–364-сон қарорига асосан илк маротаба кичик тадбиркорлик субъектларининг жами даромади 10 миллиард сўмдан ошиб, ўрта тадбиркорлик субъектлари тоифасига ўтганда жорий солиқ даври ва кейинги солиқ даври мобайнида жами даромади 100 миллиард сўмга етгунга қадар белгиланган фойда солиқ ставкасини 50 фоизгача пасайтириш ҳуқуқи берилди.

Шунингдек, мазкур қарор билан фойда ҳамда қўшилган қиймат солиғини тўловчи кичик тадбиркорлик субъектлари солиқ органларига солиқларни бўлиб-бўлиб тўлаш ҳуқуқи тўғрисида хабарнома юборган бўлса, солиқларни кечиктириш ёки бўлиб-бўлиб тўлаш имкониятини бериш шартлари ҳамда солиқ қарзига 6 ой давомида фоизлар ҳисобланмаслиги белгиланган.

Ўзбекистон Республикаси “Солиқ ва бюджет сиёсатининг 2023 йилга мўлжалланган асосий йўналишлари қабул қилинганлиги муносабати билан Ўзбекистон Республикасининг айрим қонун ҳужжатларига ўзгартиш ва қўшимчалар киритиш тўғрисида”ги ЎРҚ–812-сон Қонуни билан Солиқ кодексига ўзгартиришлар киритилиб, унга мувофиқ солиқ даври давомида жами даромади бир миллиард сўмдан ошган солиқ тўловчилар, шу жумладан янги ташкил этилган юридик шахслар ва янги рўйхатдан ўтган яқка тартибдаги тадбиркорлар жами даромади кўрсатилган миқдорга етган кундан эътиборан қўшилган қиймат солиғи ҳамда фойда солиғини тўлашга ўтиш имконияти яратилди.

Ушбу солиқ ислохотлари кичик тадбиркорлик субъектларига солиқ юкини камайтиришга, айланма маблағларини сақлаб қолишга, ўз молиявий мустақилликларини таъминлашларига ва бу орқали фаолиятларини кенгайтиришларига катта имконият яратмоқда.

Бироқ, солиқ қонунчилигида мураккабликлар ва ўзгаришлар кичик тадбиркорлик субъектларида солиққа оид ҳуқуқбузарликларни содир этиш билан боғлиқ хатарларни оширмоқда.

Шунингдек, солиқ органлари томонидан солиқ маъмуриятчилигида янги технология ва сунъий интеллектни қўлланиши кичик бизнес вакиллари учун фаолиятларида енгилликлар билан бир қаторда бюрократик юкларни ҳам вужудга келтирмоқда.

Кичик тадбиркорлик субъектларида солиқ сиёсати ва маъмуриятчилигидаги ўзгариш ва янгиликларни ўз вақтида ўзлаштириш, фаолиятларида татбиқ этиш учун етарли малакали ходимлар ва ресурслар мавжуд эмас.

Кичик тадбиркорлик субъектлари солиқ юкини ҳисоблашлари ва солиқларни режалаштиришлари учун ўрта муддатли бюджет-солиқ стратегиясини ишлаб чиқиш мақсадга мувофиқ ҳисобланади.

Шу билан бирга, кичик тadbirkorlik субъектлари учун солиқ қонунчилигидаги ўзгаришларни хавфини минималлаштириш, молиявий санкция ва жарималар қўлланишини олдини олиш мақсадида, молия ва солиқ органлари томонидан Солиқ кодексининг шарҳини тайёрлаш лозим.

Фойдаланилган адабиётлар рўйхати:

1. Ўзбекистон Республикаси Конституцияси.
2. Ўзбекистон Республикаси Солиқ кодекси.
3. Jarkko Harju, Tuomas Kosonen “The impact of tax incentives on the economic activity of entrepreneurs”, National bureau of economic research, 1050 Massachusetts Avenue, Cambridge, MA 02138, October 2012.
4. Nirupama Rao, Timothy Simcoe. Tax Incentives for Research and Development: Policy Design and Evidence. 25 april 2025 y. <https://www.nber.org/books-and-chapters/entrepreneurship-and-innovation-policy-and-economy-volume-5/>.
5. William G. Gale and Samuel Brown. Small Business, Innovation and Tax Policy: A Review. April 5, 2013. <https://www.brookings.edu/articles/small-business-innovation-and-tax-policy-a-review>.
6. Ўзбекистон Республикаси Миллий статистика қўмитасининг расмий сайти. <https://www.stat.uz>.
7. Ўзбекистон Республикаси Қонунчилик маълумотлари миллий базаси. <https://www.lex.uz>.

UDK: 338.242.4

O‘ZBEKISTON IQTISODIYOTINI TRANSFORMATSIYALASH SHAROITIDA OILAVIY TADBIRKORLIKNI RIVOJLANTIRISHNING USTUVOR YO‘NALISHLARI

ПРИОРИТЕТНЫЕ НАПРАВЛЕНИЯ РАЗВИТИЯ СЕМЕЙНОГО ПРЕДПРИНИМАТЕЛЬСТВА В УСЛОВИЯХ ТРАНСФОРМАЦИИ ЭКОНОМИКИ УЗБЕКИСТАНА

PRIORITY DIRECTIONS FOR THE DEVELOPMENT OF FAMILY ENTREPRENEURSHIP IN THE CONTEXT OF UZBEKISTAN’S ECONOMIC TRANSFORMATION

Arziyev Mo‘ydinjon Abduraxmonovich
mustaqil tadqiqotchi

Annotatsiya

Iqtisodiyotining jadal sur’atlarda rivojlanishi, aholining hayot darajasining yuksalishi ko‘p jihatdan kichik biznes va oilaviy tadbirkorlikning istiqboli bilan chambarchas bog‘liqligi, jahon amaliyotida oilaviy tadbirkorlikning ilmiy asoslarini o‘rganishga alohida ahamiyat berilayotganligi, oilalarda tadbirkorlikni rivojlantirish orqali aholi bandligini ta‘minlash, daromad olish manbalarini kengaytirish, yosh avlodning mehnat qilish, jismoniy va ma‘nan yetuk bo‘lishini ta‘minlashga erishilishi, O‘zbekiston qonunchiligida oilaviy tadbirkorlik subyektlarini imtiyozli kreditlash va sug‘urtalash nazarda tutilishi kerakligi haqida yoritilgan.

Kalit so‘zlar: Oilaviy tadbirkorlik, oilaviy korxona, oilaviy tadbirkorlik ustunliklari, aholi bandligi, oila xo‘jaligi, oila xo‘jaligi mulki, oila xo‘jaligi jamg‘armalari, iqtisodiyotning transformatsiyalashuvi, iqtisodiyotni liberallashtirish, oila tadbirkorligini qo‘llab – quvvatlash, imtiyozli kreditlash, marketing tadqiqotlari.

Подчеркивается, что стремительное развитие экономики, повышение уровня жизни населения во многом тесно связаны с перспективами малого бизнеса и семейного